

Uniwersytet Gdański

Wydział Prawa i Administracji

Joanna Kopczyńska

Streszczenie pracy doktorskiej pt.: „Prawne instrumenty realizacji dyrektyw UE dotyczących ograniczenia uwalniania się do środowiska wodnego biogenów” przygotowanej pod kierunkiem prof. dr hab. Andrzeja Powałowskiego oraz prof. dr hab. Marka Jerzego Gromca.

Celem pracy było badanie, przyjętych przez krajowego legislatora, instrumentów prawnych pod kątem ich skuteczności behawioralnej (rozumianej jako spełnienie normy prawnej w określonej sytuacji oraz postępowanie zgodnie z jej treścią) oraz finistycznej (rozumianej jako zrealizowanie stanów rzeczy zamierzonych przez normodawcę i uznanych za cel regulacji prawne) w realizacji celu związanego z ograniczeniem przedostawania się do środowiska wodnego biogenów, w tym w szczególności wdrożenia dyspozycji norm zawartych w Dyrektywie Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotyczącej ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego oraz Dyrektywie Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. Celem pracy było kompleksowe badanie zarówno kwestii prawnych jak i empirycznych (mierzalnych) rezultatów stosowania przepisów, wraz ze sformułowaniem wniosków zaadresowanych do krajowego legislatora. Wynikiem pracy jest zweryfikowanie i potwierdzenie tez badawczych postawionych w rozprawie doktorskiej.

Praca zawiera dwie podstawowe tezy. Pierwsza teza obejmuje udzielenie odpowiedzi na pytanie czy wprowadzone (przez krajowego legislatora), regulacje, mogły zrealizować cele wyznaczone w dyrektywach, czy też ze względu na brak jednoczesnego zastosowania odpowiednich (rozumianych także jako uzupełniające się wzajemnie) instrumentów prawnych, ich realizacja była nieskuteczna. Druga teza obejmowała udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy mimo słabości przyjętych rozwiązań, wprowadzone normy przyczyniły się do ograniczenia uwalniania się do środowiska wodnego biogenów. Ze względu na możliwość zobjektywizowanego zmierzenia efektów wprowadzonych regulacji, odpowiedzią na to pytanie była analiza wyników monitoringu stanu jakości wód słodkich i morskich.

Przyjęta metodologia pisania pracy opierała się na metodzie stosowanej w pracach naukowych o charakterze socjologiczno-prawnym, zwłaszcza w zakresie badania dokumentów innych niż obowiązujące akty prawne, mających znaczenie dla procesu tworzenia prawa jak

i interpretacji jego zapisów, metody obserwacyjnej jako rejestrującej określone fakty i związki pomiędzy nimi oraz (w ograniczonym zakresie) metod prawno-ekonomicznych, analizując efektywność kosztową wdrażania, a także niezamierzone skutki ekonomiczne.

Praca zawiera wstęp, zakończenie oraz została podzielona na sześć rozdziałów. W pierwszym rozdziale pracy został omówiony aspekt sozologiczny: w tym historyczne i obecne zanieczyszczenia wód; podstawowe pojęcia odnoszące się do tematu dysertacji; zmiany w metodykach oraz klasyfikacji, stosowanych w ocenie jakości wód; wpływ gospodarki komunalnej oraz rolnictwa na jakość wód. Ponadto, zostały zawarte odniesienia do historycznego aspektu, związanego z krajowymi regulacjami prawnymi odnoszącymi się do zanieczyszczeń wód oraz zobowiązań wynikających z bycia stroną międzynarodowych umów wielostronnych i konwencji.

Rozdział drugi został poświęcony obu dyrektywom – ich celom głównym oraz operacyjnym, powiązania z innymi aktami prawnymi Unii Europejskiej, określeniem różnic odnośnie do zakresu stosowania oraz różnic pomiędzy adresatami norm; zobowiązaniom, wynikającym z Traktatu Akcesyjnego.

Trzeci rozdział pracy dotyczy instrumentów prawnych usankcjonowanych w prawie pierwotnym Unii Europejskiej, w tym instrumentów harmonizacji prawa, zasad oraz metod transpozycji prawa unijnego, najważniejszych tez z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE. Dodatkowo, zostały omówione krajowe uwarunkowania prawne – w tym konstytucyjne, krajowe środki transpozycji; cele stosowania instrumentów prawnych w ochronie środowiska.

Czwarty rozdział pracy został poświęcony badaniu ustanowionych w krajowych przepisach prawa, instrumentów o charakterze programowo-planistycznym, prawnoadministracyjnym oraz prawnofinansowym ze szczególnym odniesieniem do zmian w podejściu oraz interpretacji przepisów, mających wpływ na ocenę spełnienia celów głównych i operacyjnych dyrektyw. Dodatkowo badaniu podlegał także wpływ realizacji dyspozycji norm prawnych, zbliżających w tym obszarze legislację krajową do legislacji unijnej, na realizację celów wskazanych w innych dyrektywach; spójność przyjętych przepisów z innymi aktami prawa powszechnie obowiązującego, mającymi znaczenie dla osiągnięcia skuteczności.

W piątym rozdziale badaniu podlegały wyniki kontroli wdrażania obu dyrektyw, kontroli prowadzonych zarówno przez ustanowione ustawowo organy krajowe jak również instytucje unijne, w tym Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Dodatkowo, zostały

również poruszone najważniejsze wnioski wynikające z audytów i badań prowadzonych w odniesieniu do skuteczności obu dyrektyw na poziomie całej Unii Europejskiej (m.in. raporty Trybunału Obrachunkowego, wyniki przeglądów prawa).

Ostatnia część pracy jest poświęcona ocenie skuteczności: finistycznej na podstawie badań prowadzonych w ramach monitoringu oraz wyników kontroli prowadzonych m.in. przez krajowe organy w stosunku do podmiotów zobowiązanych do wdrażania przepisów, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej; behawioralnej w odniesieniu do podmiotów zobowiązanych do ich stosowania.

W podsumowaniu zostały wskazane niedoskonałości obecnie obowiązujących przepisów (wnioski de lege lata), zakończenie zawiera propozycje dla krajowego legislatora, co do kierunku możliwych zmian oraz propozycje przepisów, które mogą się przyczynić do większej skuteczności wdrażania.

